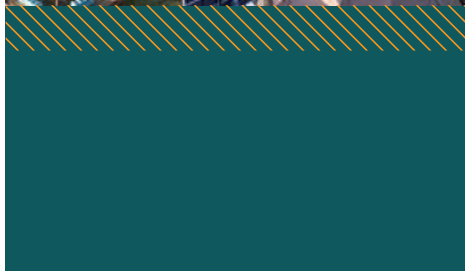

Jaarverslag 2015

Nationaal beek- en
esdorpenlandschap
Drentsche Aa

Nationaal Park Drentsche Aa Jaarverslag 2015

Inhoudsopgave

3	Voorwoord
4	Organisatie
6	Jubileum '50 jaar Drentsche Aa'
10	Levend bezoekersnetwerk
11	Projecten inrichting en beheer
15	Diverse bijeenkomsten en evenementen
17	Website en sociale media
19	Communicatie en educatie
30	Gebiedsfonds

Bijlagen

34	Organisatie Nationaal Park Drentsche Aa
36	Overzicht Gastheren en -vrouwen Drentsche Aa
38	Besluitenlijst Overlegorgaan 2015
40	Eindafrekening Bestedingenplan
41	Overzicht afgeronde projecten
42	Actuele nieuwsberichten op de website in 2015
46	Adressen partners

v.l.n.r. Hendrik Oosterveld en
Henk Jumelet

'Van brongebied tot benedenloop'

Voorwoord

Dit jaarverslag biedt weer een uitgebreid overzicht van alle activiteiten en projecten die in 2015 zijn uitgevoerd. De aanpak van het stroomgebied van de Drentsche Aa, ons vijfsterrenlandschap, is gericht op samenhang, gebaseerd op de unieke kwaliteiten van het gebied met als leidraad de filosofie 'Behoud door vernieuwing'. Een gebied waarin gewoond, gerecreëerd en gewerkt wordt. Een gebied met unieke, (internationaal) waardevolle natuur. Gezamenlijk zoeken we naar de balans tussen beleven, benutten en beschermen. Met het Programma Natuurlijk Platteland zet de provincie Drenthe hier de komende jaren vol op in.

Wederom spreken wij hier onze grote dank uit voor de inzet van velen die betrokken zijn bij het Nationaal Park Drentsche Aa. U leest dit ook in de terugblik op ons jubileumjaar '50 jaar Gedachtenplan Drentsche Aa'. Het geeft ons als organisatie en bestuurders inspiratie voor de toekomst. Het belang van voorlichting en educatie hierbij kunnen we niet genoeg benadrukken.

Voor inwoners van de stad Groningen, Haren, Glimmen en een deel van Eelde-Paterswolde is de Drentsche Aa de bron van drinkwater. Op 16 maart 2015 is het startsein gegeven voor het Uitvoeringsprogramma oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa. Met alle partijen wordt gewerkt aan een duurzame kwaliteit van het Drentsche Aa-gebied als 'schone bron' voor de bereiding van drinkwater.

In hoofdstuk 9 zijn de projecten van het Gebiedsfonds Drentsche Aa kort beschreven. Het laat zien dat het fonds werkt. Er zijn mooie lokale projecten gerealiseerd die bijdragen aan de betrokkenheid en het draagvlak voor de verdere ontwikkeling van het Drentsche Aa-gebied.

Veel in het Drentsche Aa-gebied gaat gelukkig goed en daar zijn we trots op! Wij bedanken een ieder die hier zijn of haar bijdrage aan heeft geleverd!

Hendrik Oosterveld,
Voorzitter Overlegorgaan

Henk Jumelet,
gedeputeerde Drenthe

Organisatie

Programma Natuurlijk Platteland

Op 12 maart 2015 is de Raamovereenkomst ondertekend voor de uitvoering van het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (voorheen Realisatiestrategie Platteland Drenthe). Hierin zijn voor het Drentsche Aa-gebied de prioriteiten benoemd die de komende jaren gerealiseerd moeten worden. Het gaat dan om maatregelen vanuit concept-beheerplan Natura2000, Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), Kaderrichtlijn Water (KRW), Waterbeheer 21e eeuw (WB21) en natuurlijk de afronding van het Natuurnetwerk Drenthe (voorheen EHS). Veel maatregelen zijn primair gericht op het (hydrologisch) herstel van het Drentsche Aa-watersysteem. Daarnaast worden andere opgaven zoals landschap, natuur, landbouw en recreatie integraal mee gekoppeld.

In het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe zijn diverse opgave nu op tijd gezet (geprogrammeerd), waarvan sommige ook met een verplichtend karakter (denk aan KRW en PAS). Dergelijke maatregelen hebben ook consequenties voor het huidige grondgebruik en vragen om een zorgvuldig proces en inzet van diverse instrumenten.

Bekijk een filmpje over het programma Natuurlijk Platteland op www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/wonen-leefomgeving/natuurlijk-o/

Plan van Aanpak Realisatiestrategie Drentsche Aa

Als uitvoering van het Programma Natuurlijk Platteland heeft de uitvoeringsdienst Prolander - in opdracht van Gedeputeerde Staten van Drenthe - in 2015 gewerkt aan het opstellen van een Plan van Aanpak Realisatiestrategie Drentsche Aa. Hierin worden de bovenstaande inrichtingsopgaven, de grondposities en het krachtenveld geanalyseerd en is een organisatieadvies gegeven. Het Plan van Aanpak is goed afgestemd met het Overlegorgaan Drentsche Aa. Begin 2016 zullen Gedeputeerden Staten het Plan van Aanpak vaststellen.

Start programma Nationale Parken nieuwe stijl

In 2015 is het programma 'Naar Nationale Parken van Wereldklasse' van het ministerie van EZ van start gegaan. De directe aanleiding was een amendement van de Tweede Kamer waarin gevraagd werd om van de Nationale Parken een sterker merk te maken. Tijdens de startbijeenkomst met de stakeholders op 12 mei werden de huidige knelpunten, de verbetermogelijkheden en de kansen voor de Nationale Parken van de toekomst verkend. Er kwamen vier overkoepelende 'wenkende' perspectieven voor de Nationale Parken uit naar voren: het sociaaleconomisch perspectief, het belevingsperspectief, het ruimtelijk perspectief en het governance-perspectief. Deze perspectieven zijn nader verkend en uitgewerkt in een concept-Programmaplan dat in het najaar is gepresenteerd. De transitieopgave en de samenwerkingsfilosofie zijn bevestigd door ondertekening door veertien stakeholders van de Nationale Parken Deal tijdens het Nationale Parken Festival op 17 maart 2016. In de Deal zijn de hoofddoelen van het programma en het samenwerkingskarakter van het programma onderschreven. In de Deal is afgesproken om gezamenlijk een beweging op gang te brengen, die tot doel heeft:

- de kwaliteiten van Nationale Parken in Nederland te verhogen;
- de betrokkenheid van de samenleving bij de natuur te versterken;
- een sterkere merk- en marktpositie van Nationale Parken in Nederland te bereiken.

De inhoud van de Deal en informatie over (de voortgang van) het Programma is te vinden op www.nationaleparkenwereldklasse.nl

Partner van
Geopark de Hondsrug
UNESCO Global Geopark

De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Het Nationaal Park Drentsche Aa is partner van het De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Wij vertellen het verhaal van het Drentsche Aa-gebied mede namens hen. Van de allereerste ontstaansgeschiedenis tot het hedendaagse landschap met zijn natuurwaarden en mogelijkheden om het te beleven. Samen met het Geopark werken we een gezamenlijk marketingstrategie uit in afstemming met Marketing Drenthe. In 2015 hebben ook de gemeente Haren en Groningen zich aangesloten bij het Geopark de Hondsrug.

Jubileum 'Vijftig jaar Drentsche Aa'

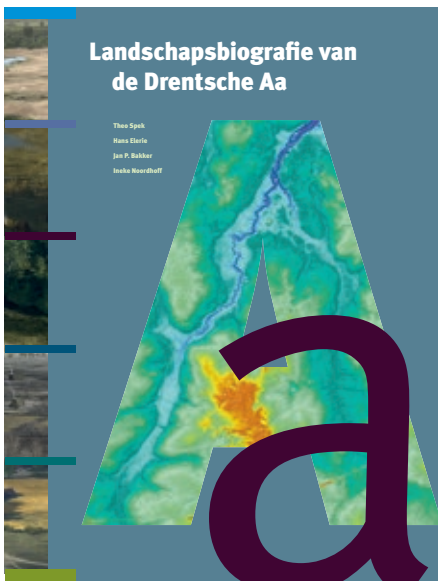
Vijftig jaar geleden werd de basis gelegd voor het huidige Nationaal Park Drentsche Aa. Freek Modderkolk, Edgar Stapelveld en Harry de Vroome brachten in 1965 het 'Gedachtenplan Stroomdallandschap Drentsche Aa' uit, dat de aanzet gaf tot bescherming van het beekdallandschap. Dit jubileum was aanleiding voor een groot aantal activiteiten verspreid over het jaar, culminerend in de 'Week van de Drentsche Aa' van maandag 29 juni tot en met zondag 5 juli, met Zeegse als bruisend middelpunt. Daar vond ook het congres 'Het experiment van de Drentsche Aa' plaats en werd de langverwachte Landschapsbiografie ten doop gehouden. Het jubileumprogramma kwam tot stand door samenwerking van de Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD), de Rijksuniversiteit Groningen, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Staatsbosbeheer, de provincie Drenthe en alle (overige) partners vanuit het Nationaal Park Drentsche Aa. Het werd een feest voor iedereen; een viering van de gezamenlijke inzet voor dit prachtige gebied.

Congres 'Het experiment van de Drentsche Aa'

Op donderdag 2 juli, een zinderend warme zomerdag, bezochten meer dan driehonderd beleidsmakers, wetenschappers, ondernemers, natuurbeheerders en bewoners Zeegse om stil te staan bij het vijftigjarige Gedachtenplan. Het plan en de uitwerking daarvan in de navolgende decennia was niet alleen van grote betekenis voor het stroomgebied, maar heeft ook een duidelijke invloed gehad op natuurbeleid, erfgoedzorg en plattelandontwikkeling elders in ons land en zelfs daarbuiten. Sleutelfactoren waren een goede samenwerking tussen onderzoek, ontwerp, beleid en beheer, een sterke participatie van bewoners en een succesvolle verbinding van natuurbeheer en erfgoedzorg. Belangrijk is ook dat natuur- en landschapsbescherming steeds dient samen te gaan met een leefbaar platteland en een duurzame regionale economie.

Al deze pijlers onder het succes van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa stonden centraal op het congres. In de ochtend ontvouwen veertien sprekers hun vaak onverwachte kijk vanuit verschillende invalshoeken op onder andere landbouw, ecologie, recreatie, onderzoek, wonen en werken in en om het Nationaal Park Drentsche Aa. Na de lunch verplaatste het programma zich naar buiten: men kon kiezen uit achttien excursies en workshops. Ondanks zorgen over de toekomst waren de deelnemers het erover eens: de Drentsche Aa is een geslaagd experiment. Het congres was georganiseerd door de BOKD (Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe) en het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen.

Landschapsbiografie

Er was reikhalzend naar uitgezien, en tijdens het congres op 2 juli lag hij er: de Landschapsbiografie van de Drentsche Aa. Edgar Stapelveld (88), de enige nog in leven zijnde auteur van het 'Gedachtenplan' van 1965 en eregast op het congres, nam het eerste exemplaar in ontvangst. Vijftig jaar onderzoek in het gebied door aardwetenschappers, archeologen, historisch geografen, architectuurhistorici en ecologen is in de biografie gebundeld, geïntegreerd en voor iedereen toegankelijk gemaakt in een 500 pagina's tellend, rijk geïllustreerd boek. In wetenschappelijke kringen kan de geïntegreerde aanpak op grote belangstelling rekenen. Het boek is geschreven door een groep auteurs uit verschillende vakgebieden onder leiding van Theo Spek, Hans Elerie, en Jan P. Bakker. Ineke Noordhoff verzorgde de eindredactie. De Landschapsbiografie is in februari 2016 uitverkocht.

Jongerenbiografie

Naast de 'grote' biografie kwam er een minibiografie van de Drentsche Aa door jongeren. Leerlingen van het Dr. Nassaucollege locatie Penta uit Assen verkenden het landschap, spraken met deskundigen, bezochten het Drents Museum en verdiepten zich in het Drents Archief. De opgedane kennis en ervaringen verwerkten ze in de 'Jongerenbiografie van de Drentsche Aa', die net als die andere biografie op 2 juli is gepresenteerd. De jongerenbiografie begint nogal ontregelend met een toekomstvisie waarin het Drentsche Aa-gebied is veranderd in woonwijken met torenflats...

Week van de Drentsche Aa

In de week van 29 juni tot 5 juli was de jubileumtent op de brink in Zeegse het centrale coördinatiecentrum van een uitgebreid activiteitenprogramma van het Nationaal Park Drentsche Aa. In en om de twee tipitenten was een groot aantal activiteiten georganiseerd met medewerking van bewoners en ondernemers in en rond Zeegse, Dorpsbelangen Zeegse en vele partners van het Nationaal Park. Van hieruit vertrokken dagelijks wandel- en fietsexcursies onder leiding van Nationaal Park-gidsen. Op eigen gelegenheid kon men de fietsroute 'Rondje Drentsche Aa' (32 km) afleggen. Op drie avonden werd telkens een andere natuurfilm van Henk Bos en Janetta Veenhoven vertoond. Een hoogtepunt was het schaapscheerdersfeest op de brink met de schaapskudde van Het Stroomdal uit Schipborg. De betrokkenheid van het dorp en de samenwerking met lokale ondernemers droegen veel bij aan het succes. De week werd afgesloten door editie 2015 van het FestiValderAa in Schipborg.

Edgar Stapelveld (88) tijdens het interview op RTV Drenthe

Publiciteit

De activiteiten in de Week van de Drentsche Aa, met name het congres en de presentatie van de Landschapsbiografie, trokken veel publiciteit. Op 2 juli tijdens het congres was #DrentscheAa50 zelfs even 'trending topic' op Twitter. Er waren artikelen en reportages in onder meer het Dagblad van het Noorden, op RTV Drenthe en Vara's Vroege Vogels Het Dagblad van het Noorden kwam ook met een speciale uitgave: 'Dagblad van de Drentsche Aa'. Een van de hoogtepunten was het interview op RTV Drenthe met Edgar Stapelveld. Hij was voor het eerst sinds lange tijd terug in het gebied en toonde zich onder de indruk van hoe de Drentsche Aa er vijftig jaar later bij ligt. Tijdens het interview werd hij er zelfs emotioneel over. De meeste indruk op hem maakte 'Dat er van alle kanten een zeker evenwicht is bewerkstelligd, waardoor heel belangrijke waarden intact blijven.'

AArdbloei

In het project AArdbloei, georganiseerd door de BOKD, woonden vijf kunstenaars een maand lang in vier dorpen van de Drentsche Aa. Samen met bewoners diepten ze verhalen op over het leven in dit gebied. Die verhalen werkten ze uit in kunstzinnige verbeeldingen, die ze op 2 juli in Zeegse aan het publiek presenteerden. Het hele proces is vastgelegd in de documentaire 'AArdbloei, verhalen van de Drentse Aa'. De trailer van de documentaire is te bekijken op de website van de BOKD.

De twee kunstenaars in Schoonloo maakten een flash mob/film met de bewoners die bijdraagt aan de zichtbaarheid en de identiteit van het dorp. In Eext en omgeving zijn gedichten gemaakt en verzameld door kunstenaar, bewoners en schoolkinderen. In Balloo is het verhaal van Hans en Grietje, twee bestaande bewoners uit het begin van de vorige eeuw, vastgelegd in een toneelstuk, een lied en een boek. In Oudemolen is naar aanleiding van de verzamelde dromen en verhalen van bewoners het concept Kunst met Silo bedacht. Een in onbruik geraakte kunstmestsilo is tijdelijk in het gebied geplaatst met als doel om uit te groeien tot een inzichttoren.

Ode aan de Ao

Op drie achtereenvolgende avonden voerde het Noord-Nederlands Jeugdorkest onder leiding van Eric Janssen de 'Ode aan de Ao' van Egbert Meijers – een symfonie met de klanken van een zomerochtend aan de Drentsche Aa – uit in de openlucht aan de voet van de Kymmelsberg bij Schipborg.

PeerGrouP Drentsche Aa-theater

De PeerGrouP bracht in elk jaargetijde een voorstelling in het Drentsche Aa-gebied. Het begon in het voorjaar met 'Roodkapje', een rebels sprookje op het Ballooërveld. In de zomer was er de klassieker 'Een Midzomernachtsdroom' van Shakespeare in Schipborg, in het najaar gevolgd door 'Vogelvlucht', een verhaal over vogelaars compleet met muziek en dans, in Gasteren. In de kerstvakantie volgde de Kerstspecial Het Einde der Tijden, een vrolijke familievoorstelling over buitengewone boswachters. Locatie was ditmaal de schuur van Staatsbosbeheer in Oudemolen.

Andere jubileumactiviteiten

- **Aftrap: Drentsche Aa Nieuwjaarsborrel XL:** op woensdag 28 januari organiseerde het Nationaal Park Drentsche Aa zijn jaarlijkse Nieuwjaarsborrel in Eetcafé-partycentrum Het Witte Huis in Zeegse. Dit jaar stond de bijeenkomst in het teken van het jubileumjaar. Met zo'n honderd mensen was het hele netwerk van het Nationaal Park en alle partners die meewerkten aan het jubileumprogramma 2015 vertegenwoordigd.
- **Jubileumcursus:** in maart gaf voormalig provinciaal planoloog Bernard Hanskamp de cursus 'Hoe kwam de Drentsche Aa op de kaart - Ontwikkelingen gedurende 90 jaar, van 1924 tot 2014'. De cursus bestond uit drie avonden in café de Aanleg in Deurze en een dagexcursie.
- **Jubileumlezing:** op donderdagavond 30 april hield Theo Spek, hoogleraar Landschapsgeschiedenis en hoofd van het Kenniscentrum Landschap bij de Rijksuniversiteit Groningen, in Café Restaurant Hofsteenge in Rolde een lezing over vijftig jaar onderzoek in het Drentsche Aa-gebied. Hij gaf daarmee alvast een voorproefje van de Landschapsbiografie die ruim twee maanden later zou verschijnen.
- Het meinumner van het gerenommeerde tijdschrift **De Levende Natuur** was volledig gewijd aan '50 jaar Drentsche Aa'. De Levende Natuur is een professioneel forum voor natuurbehoud, beheer en beleid in Nederland en Vlaanderen.

Tijdens de Week van de Drentsche Aa
een tijdelijk bezoekerscentrum op de
Brink van Zeegse

NP Nationaal beek- en
esdorpenlandschap
Drentsche Aa

NATIONALE
LANDSCHAPEN
DRENTSCHE AA

'Week van de Drentsche Aa'

50
Gedurende 50 jaar
1965-2015

29 juni - 5 juli 2015

Locatie:
Jubileumtent op de Brink van
Zeegse, startpunt voor veel
jubileum activiteiten

Programma:
www.drentscheaa.nl
#DrentscheAa50

Twintig Nationale Parken vertellen het verhaal
van de Nederlandse natuur

- 1. De Oostvaardersplassen
- 2. De Oostvaardersplassen
- 3. De Oostvaardersplassen
- 4. De Oostvaardersplassen
- 5. De Oostvaardersplassen
- 6. De Oostvaardersplassen
- 7. De Oostvaardersplassen
- 8. De Oostvaardersplassen
- 9. De Oostvaardersplassen
- 10. De Oostvaardersplassen
- 11. De Oostvaardersplassen
- 12. De Oostvaardersplassen
- 13. De Oostvaardersplassen
- 14. De Oostvaardersplassen
- 15. De Oostvaardersplassen
- 16. De Oostvaardersplassen
- 17. De Oostvaardersplassen
- 18. De Oostvaardersplassen
- 19. De Oostvaardersplassen
- 20. De Oostvaardersplassen

De PeerGrouP brengt voorstelling
'Roodkapje' op het Ballooërveld

Levend bezoekersnetwerk

Ook in 2015 zijn weer enkele onderdelen van het Levend bezoekersnetwerk Drentsche Aa gerealiseerd. Het Levend bezoekersnetwerk is het samenhangende geheel van Toegangspoorten, Knooppunten en informatiepunten, gecombineerd met het gidsenprogramma, de website, brochures en andere informatiemiddelen. Dit netwerk vormt het informatiecentrum van het Nationaal Park Drentsche Aa. De kwaliteit van het informatienetwerk was naast de goede recreatieve mogelijkheden en de uitzonderlijke kwaliteiten van het landschap zelf een van de factoren die eraan bijdroegen dat het Drentsche Aa-gebied enkele jaren geleden tot vijfsterrenlandschap werd uitgeroepen.

NP informatiezuil Toegangspoort Deurzerdiep

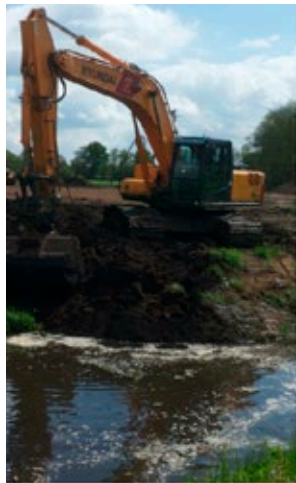
Op 9 maart is bij de in 2014 in gebruik genomen Toegangspoort Deurzerdiep een Nationaal Park informatiezuil geplaatst, de dertiende in totaal in het Nationaal Park. Bezoekers gebruiken de Toegangspoort om de auto te parkeren en te voet of per fiets het gebied in te trekken. De informatiezuil informeert bezoekers over de bezienswaardigheden, achtergronden en recreatiemogelijkheden in het gebied rond de Toegangspoort.

Knooppunt Balloo

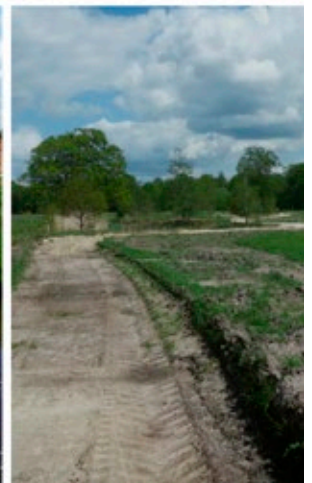
In de eerste week van de zomervakantie is het nieuwe knooppunt Balloo in gebruik genomen. Het is het negende knooppunt dat is gerealiseerd in het Nationaal Park Drentsche Aa. Er is een parkeerplaats voor zo'n vijftig auto's aangelegd. Om het knooppunt een informeel, brinkachtig karakter te geven, is gekozen voor parkeren op gras. Hiervoor is gebruik gemaakt van een kunststofgaas op tien centimeter diepte en speciaal, diep wortelend gras. Ook het erf rond de schaapskooi is opnieuw ingericht in een stijl die past bij het knooppunt. De aanwezigheid van de schaapskooi en het bijbehorende informatiepunt geeft knooppunt Balloo een duidelijke meerwaarde. Aan de inrichting is intensief overleg tussen alle partijen vooraf gegaan. De aanleg van het knooppunt is mogelijk gemaakt door bijdragen van de gemeente Aa en Hunze, Recreatieschap Drenthe, Staatsbosbeheer en de provincie Drenthe.

**Ecologische verbinding
Ruimsloot naar Geelbroek**

Watersysteem Elperstroom hersteld

**Start werkzaamheden inrichting
Westerlanden - Besloten Venen**

Werkzaamheden Deurzerdiep

Projecten inrichting en beheer

Uitvoeringsprogramma oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa

Met een presentatie op 16 maart op het drinkwaterstation De Punt is het Uitvoeringsprogramma oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa van start gegaan. Voor inwoners van de stad Groningen, Haren, Glimmen en een deel van Eelde-Paterswolde is de Drentsche Aa de bron van drinkwater. Uit onderzoek blijkt dat onder meer geloosd afvalwater en resten van chemische bestrijdingsmiddelen deze bron aantasten. Om de drinkwatervoorziening voor de toekomst veilig te stellen, hebben het waterbedrijf, de provincie Drenthe, waterschap Hunze en Aa's en omliggende gemeenten samen met bewoners, bedrijven en agrariërs diverse maatregelen bedacht. Deze staan in het Uitvoeringsprogramma. Voorbeelden zijn: algemene voorlichting, bijvoorbeeld door middel van een website met meetresultaten en zichtbaarheid van de winning in het gebied; alternatieven voor chemische gewasbeschermingsmiddelen stimuleren bij inwoners en gemeenten; actieve uitwisseling van kennis en innovatie over milieuvriendelijk terreinbeheer bevorderen bij bedrijven langs de Drentsche Aa; onderzoeken van maatregelen bij agrariërs, zoals het instellen van akkerranden en het verduurzamen van de teelten; actualiseren en monitoren van spuitvrije zones en vul- en spoelplaatsen in het gebied door provincie, waterschap en waterbedrijf. De maatregelen worden ook samen met burgers, bedrijven en agrariërs uitgevoerd.

Ecologische verbindingzone Ruimsloot (Geelbroek)

De Ruimsloot, die vanaf Geelbroek noordwaarts richting het Deurzerdiep loopt, is ingericht als ecologische verbindingzone. Aan de westzijde is een flauw aflopende oever gemaakt voor een gevarieerde plantengroei en in de oeverzone zijn enkele ondiepe plasjes aangelegd voor dieren als kikkers, padden en salamanders. Voor het landbouwwater is een aparte afwateringsloot gegraven. Het werk is in juni opgeleverd.

Inrichting Westerlanden en Besloten Venen

Op 16 september hebben de gedeputeerden Henk Staghouwer (Groningen) en Henk Jumelet (Drenthe) het startsein gegeven voor de inrichting van de Westerlanden, het beekdal van de Drentsche Aa ten westen van het Noordlaarderbos. Dat deden ze door met een kraan de eerste happen uit de dijk van de Drentsche Aa te graven. De kades langs de beek verdwijnen grotendeels, zodat de beek meer ruimte krijgt om buiten haar oevers te treden. Sloten worden gedempt of afgedamd, zodat de grondwaterstand in het beekdal omhoog kan. Het streefbeeld is een beekdallandschap met vochtige hooilanden en overstromingsgebieden, waar bevers, otters, dotterbloemen en blauwborsten zich

thuis voelen. Her en der komen bankjes, picknicktafels en een bruggetje om nog beter van het gebied te kunnen genieten. Diverse fietspaden worden verhard en verbreed.

Tegelijk met de Westerlanden worden ook de aansluitende Besloten Venen opnieuw ingericht. Dit gebied tussen golfterrein De Poll en het Noordlaarderbos vormt een laagte die de Hondsrug doorsnijdt. Het gaat fungeren als ecologische verbinding met het Zuidlaardermeergebied. Door de maatregelen wordt het hele gebied gevarieerder, natter en natuurlijker. Een kade en een nieuw gemaal in de Besloten Venen voorkomen dat de omgeving last krijgt van de hogere waterstanden.

Het in te richten gebied is ruim 150 hectare groot en onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Het project kost ruim 1 miljoen euro. Medio 2016 zijn de werkzaamheden klaar.

Inrichting Elperstroom

De herinrichting van het beekdal van de Elperstroom in het uiterste zuidoosten van het Drentsche Aa-gebied is in 2015 voltooid. Om de verdroging van het gebied ongedaan te maken zijn onder meer sloten gedempt en duikers verwijderd en is 11 hectare bovengrond afgeplagd. Verder zijn slenken en een poel gemaakt. Het Elperstroomgebied maakt deel uit van Natura 2000, het netwerk van de belangrijkste natuurgebieden in Europa. Het gebied is vooral zo waardevol door de aanwezigheid van blauwgrasland en kalkmoeras, twee natuurtypen die in heel Europa zeldzaam zijn geworden en uit de rest van Nederland vrijwel zijn verdwenen. Ze vormen het leefgebied van bijzondere planten zoals orchideeën, kleine valeriaan, tweehuizige zegge en vlozegge, en een van de weinige populaties in Nederland van de zilveren maan, een vlinder.

In het winterseizoen 2015/16 is begonnen met het aanpassen van het aangrenzende bosgebied. Een groot deel van de ontwaterende sloten is gedempt, zodat water weer zoals vroeger via de bodem richting het beekdal stroomt. Het huidige (naald)bos verandert in een meer natuurlijk bos met inheemse (loof) boomsoorten. De twee wegen langs de oostrand van het beekdal (De Rie en Graöthelm) zijn van asfalt ontdaan en veranderd in zandwegen. Nog steeds geschikt voor wandelen en fietsen, maar landschappelijk veel mooier.

De werkzaamheden worden betaald door energiebedrijf RWE in het kader van versnelde uitvoering van maatregelen voor stikstofgevoelige habitattypen.

Deurzerdiep en Anreepdiep heringericht

Onder regie van het waterschap Hunze en Aa's is in 2015 de herinrichting van het Deurzerdiep en het Anreepdiep uitgevoerd. Op 10 februari 2016 is het project officieel afgerond. Het Deurzerdiep kronkelt weer en beide diepjes zijn voorzien van een gevarieerd profiel met natuurvriendelijke oevers. Door de veranderingen is een natuurlijke berging ontstaan van 650.000 kubieke meter water; belangrijk vanwege de te verwachten heviger neerslag door de klimaatverandering. De leefomstandigheden voor planten en dieren in en om de beken zijn verbeterd; de natuur kan zich hier ontwikkelen. Ook op recreatief gebied is er veel gerealiseerd. Er zijn fiets- en wandelpaden aangelegd en nieuwe fietsbruggen gemaakt. Het gebied ligt op de grens van de gemeenten Assen en Aa en Hunze. Voor Assen is dit gebied onderdeel van de visie 'Assen aan de Aa', waarin recreatie een belangrijke rol speelt. Voor Aa en Hunze is het een prachtige aanvulling voor de Toegangspoort Deurze van het Nationaal Park. Aan de uitvoering van het project ging onder meer intensief overleg met aanwonenden vooraf.

Aanpassing beheer De Strubben-Kniphorstbosch

De herinrichting van het noordelijk deel van het gebied De Strubben-Kniphorstbosch laat tot nu toe goede resultaten zien: de heide en de strubben verjongen zich en door de schapenbegrazing ontwikkelen zich ook weer nieuwe strubben. Eind 2014 hebben de schapen gezelschap gekregen van een tiental heidekoeien. Zij hebben een ander graaspatroon dan de schapen en vormen daardoor een effectieve aanvulling voor het beheer. Afgelopen jaar heeft Staatsbosbeheer het beheer enigszins bijgesteld om te voorkomen dat het gebied weer dichtgroeit. Het stormhout, als gevolg van de flinke storm van afgelopen zomer, is opgeruimd. Er is meer variatie in de begrazing aangebracht. De vrijwilligers van werkgroep Strubben- Kniphorstbosch gaan op de heide tegenover de Galgenberg de kleinere opslag te lijf. De andere partijen die bij de herinrichting betrokken waren (gemeente Aa en Hunze, provincie Drenthe, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en Strootman Landschapsarchitecten) zijn blij met deze kleine bijsturing in het beheer.

Diverse bijeenkomsten en evenementen

Boomfeestdag 2015 in De Strubben-Kniphorstbosch

De Strubben-Kniphorstbosch was het speerpunt in Drenthe van de Boomfeestdag op 18 maart. Kinderen van de basisscholen OBS de Eshoek uit Annen en OBS Anloo plantten 1.800 jonge fijnsparren en 1.200 beukenboompjes. Het Nationaal Park Drentsche Aa werkte mee aan het leuke en leerzame programma voor de ongeveer 150 kinderen.

Later zijn nog 2.000 douglassparren geplant langs de N34. Zo'n twee jaar geleden is een groot deel van dit naaldbos omgewaaid als gevolg van een dunning en een schimmel (wortelrot) die in de fijnsparren zat. De verwachting is dat de overige kale plekken langs de provinciale weg snel dichtgroeien met spontane opslag van bomen en struiken.

Project 'Rondom Magnus' in Anloo

Het project 'Rondom Magnus' was een initiatief van de vereniging Historisch Anloo. Doel van het project was de beeldbepalende Magnuskerk, die precies in het midden van de marke Anloo staat, weer een centrale rol te geven in het landschap en in de samenleving. Dit idee mondde uit in een groot project dat talloze belangstellenden en veel publiciteit trok.

'Rondom Magnus' ging van start met een symposium in de kerk op 12 juni, georganiseerd in samenwerking met Het Drentse Landschap en de Stichting Oude Drentse Kerken, over de relatie tussen architectuur en landschap door de eeuwen heen. Vervolgens was rondom de kerk een maand lang een expositie te zien van veertig panelen met afbeeldingen van schilderijen van de kerk. In de kerk zelf was de expositie 'Blik in de kerk' te zien, ingericht door vrijwilligers. Schoolkinderen van OBS Anloo leefden zich uit op het thema 'kerk op blik'. Een aantal kunstenaars maakte een reeks schilderijen waarop het uitzicht vanaf de kerk (met de rug naar de kerk) te zien was. Deze schilderijen werden in de vorm van een panorama, à la Panorama Mesdag in Den Haag, geëxposeerd in Museum Musch in Anloo. Er was een speciale wandeling vanuit de kerk uitgezet en op zaterdagen was er een sfeervolle markt bij de kerk. Het project eindigde op 11 juli met een veiling van de tentoongestelde reproducties (voor zover nog niet verkocht) in de kerk. De opbrengst ging naar de Stichting Oude Drentse Kerken.

Symposium Natuur en Gezondheid

Enkele mannen van Landschapsonderhoud Vanboeijen uit Anderen hielden een kleine lezing tijdens het symposium Natuur en Gezondheid op woensdag 1 juli in café de Aanleg in Deurze. Vol vuur vertelde woordvoerder Pieter Quarré over het mooie werk in het Drentsche Aa-gebied. Dagelijks trekken de mannen er op uit om werkzaamheden uit te voeren in opdracht van Staatsbosbeheer. Kees Lever, de dagvoorzitter en programmadirecteur Nationale Parken bij het ministerie van Economische Zaken, kreeg van Chris van der Hengel een geschenk namens Vanboeijen aangeboden.

Adderlezing

Op 3 september organiseerde Nationaal Park Drentsche Aa in het Witte Huis in Zeegse een lezing over de adder. Rolf van Leeningen, projectmedewerker en onderzoeker bij RAVON, volgde in zijn verhaal een seizoen lang de adder. Hij toonde prachtige foto's en bijzondere filmbeelden aan een volle zaal geïnteresseerde aanwezigen.

Filmavond boommarters

Op 5 november hield Nationaal Park Drentsche Aa met Henk Bos en Janetta Veenhoven een interactieve filmavond in Café-restaurant Hofsteenge te Rolde. Voor de pauze draaide hun film over het leven van de boommarter in de Drentse bossen, die nog niet eerder aan het grote publiek was getoond. Na de pauze vertelden Henk en Janetta over het maken van hun natuurfilms. De avond trok meer dan 160 bezoekers.

Bewonersavonden evaluatie Landschapsvisie

Sinds 2005 wordt gewerkt aan de uitvoering van projecten uit de Landschapsvisie Drentsche Aa. Het Overlegorgaan vond het tijd om de Landschapsvisie te evalueren en te actualiseren. Net als destijds bij het opstellen van de visie worden de bewoners daar intensief bij betrokken. Er zijn drie werkgroepen geformeerd: een werkgroep bewoners (ook ondernemers en agrariërs), een werkgroep gebiedskundigen en een werkgroep studenten.

In oktober is de eerste bewonersavond gehouden onder leiding van Hendrik Oosterveld, voorzitter van het Overlegorgaan Drentsche Aa. Landschapsarchitect Berno Strootman verzorgde daar een inleiding. Op 3 december volgde een tweede avond, waarop de leefbaarheid in de dorpen en de ontwikkeling van het gebied als geheel centraal stonden.

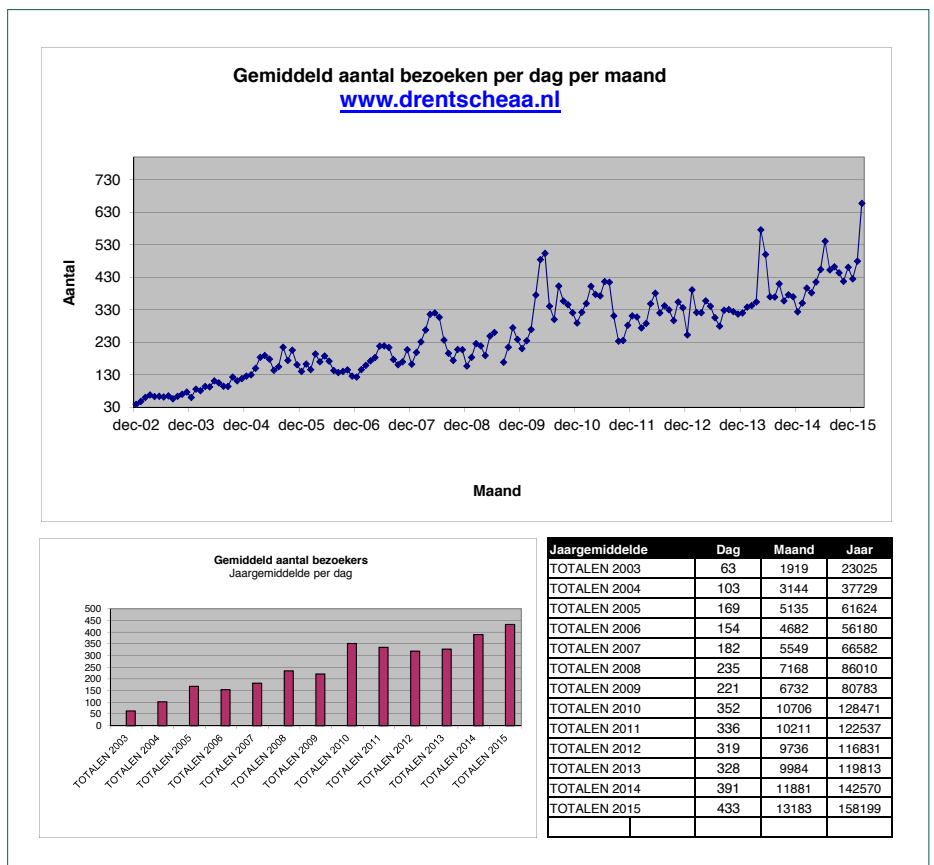
Alle genomineerden
Gouden Piramiden 2015

Drentsche Aa genomineerd voor Gouden Piramide

Staatsbosbeheer in het Drentsche Aa-gebied was een van de vijf genomineerden voor de Gouden Piramide 2015. De Gouden Piramide is de jaarlijkse Rijksprijs voor inspirerend opdrachtgeverschap in architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur, infrastructuur en ruimtelijke ordening. De prijs, uitgereikt door minister Plasterk van Binnenlandse Zaken op 21 november, ging naar Schipper Bosch voor Industriepark Kleefse Waard in Arnhem. De nominatie van Staatsbosbeheer had met name betrekking op de Landschapsvisie en de recente grote inrichtings- en beheerplannen (Strubben-Kniphorstbosch, Ballooërveld). Ze vormen een mooie demonstratie van de Belvédère-gedachte: het bijeenbrengen van de 'natuurwereld' en de 'erfgoedwereld'.

Website en sociale media

In 2015 is wederom tijd besteed aan het bijhouden van de Nationaal Park Drentsche Aa website. Steeds meer mensen weten de website te vinden, gemiddeld 433 unieke bezoekers per dag per maand in 2015. We zien de Drentsche Aa website daarom als een belangrijke informatiebron die goed wordt onderhouden en altijd actueel is.

Ook wordt er steeds meer gebruik gemaakt van de sociale media Twitter ([#NPDRENTSCHEAA](#)) en Facebook (<http://www.facebook.com/DrentscheAa>). Via Twitter en de Facebookpagina worden Nationaal Park Drentsche Aa activiteiten bekend gemaakt.

Sociale media - Jaarstatistieken								
Stand van zaken per 31 december								
	Facebook					Twitter		
	Likes		Totaal bereik gem. per jaar			Volgers		Tweets per jaar
	Aantal	% +/-	Aantal	% +/-		Aantal	% +/-	
31-dec-12	136		24			517		
31-dec-13	282	107%	83	246%		703	36%	423
31-dec-14	597	112%	228	175%		936	33%	647
31-dec-15	967	62%	361	58%		1344	44%	861

Nationaal Park Drentsche Aa heeft ook een eigen Drentsche Aa kanaal op de wandelwebsite Annodrenthe.nu. Op dit kanaal zijn vier digitale Nationaal Park wandel- en fietsroutes opgenomen.

Communicatie en educatie

IVN draagt bij aan een duurzaam Nationaal Park Drentsche Aa

In dit hoofdstuk staan de producten, activiteiten en prestaties beschreven die de C&E medewerkers (werkzaam bij IVN Drenthe) in 2015 hebben geleverd in opdracht van het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa. De C&E activiteiten in 2015 stonden grotendeels in het teken van het jubileumjaar 'vijftig jaar gedachtenplan Drentsche Aa'.

In het Strategisch Communicatieplan SNP staat de rol van IVN binnen de Nationale Parken als volgt omschreven:

'Het IVN heeft van het ministerie van LNV de taak gekregen om de voorlichting en educatie in de nationale parken, een van de vier kerntaken, inhoudelijke te ondersteunen en te coördineren. IVN levert daartoe binnen elk park een coördinator Voorlichting

o Educatie (V&E). In een aantal parken heeft de coördinator ondersteuning van een medewerker V&E voor de uitvoering van educatieve taken. De coördinator V&E werkt nauw samen met de secretaris en voorzitter van elk nationaal park. Het IVN heeft t.a.v. de communicatie en educatie (C&E) de verantwoordelijkheid voor:

- 1. het opstellen van een meerjarenplan C&E en het uitwerken in jaarplannen;*
- 2. de coördinatie en advisering van de uitvoerders van het C&E aanbod;*
- 3. ondersteuning van de uitvoering en ontwikkeling van het C&E aanbod;*
- 4. het adviseren over de kwaliteit van het C&E aanbod.'*

De basis voor het communicatieve en educatieve aanbod en de voorzieningen in de Nederlandse Nationale Parken staat beschreven in het basis- en pluspakket C&E. IVN heeft dit pakket ontwikkeld en is door het SNP en overlegorgaan vastgesteld. Hierin staan de, met alle partners gemaakte, afspraken over een gegarandeerd en gelijkwaardig minmaal basisaanbod - uitgevoerd door meerdere partners - van producten, activiteiten en voorzieningen op het terrein van communicatie, voorlichting en educatie in de Nationale Parken. Doel is een gezamenlijk helder profiel. De Parken zijn vrij om daarnaast een eigen extra maatwerkeraanbod aan te bieden afhankelijk van de eigen specifieke situatie.

Het besef dat wij zuinig moeten omgaan met natuur en duurzaamheid neemt de laatste jaren sterk toe. Ook het besef dat je niet jong genoeg kunt beginnen om kennis en belangstelling voor natuur te wekken. Uit onderzoeken blijkt dat natuur- en duurzaamheidseducatie werkt en goed als beleidsinstrument ingezet kan worden. Natuur- en duurzaamheidseducatie op (basis)scholen heeft voor alle oud-leerlingen een significant positief effect op latere houding en gedrag. Uit het onderzoek blijkt dat onder andere educatie en methoden zoals burgerparticipatie, waarin burgers zo veel mogelijk zelf probleem en aanpak bepalen, veelbelovend zijn. Achteraf blijkt dat de voorinvestering ruimschoots terugverdiend wordt door de effecten van natuur- en duurzaamheidseducatie.

IVN werkt vanuit vier inhoudelijke thema's: educatie rondom groen, water, klimaat & energie en landschap. Daarnaast zetten we in op versterking van de 'bestuurlijke verankering' van natuur- en duurzaamheidseducatie bij rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en andere opdrachtgevers. We richten ons op de duurzaamheidsdoelstellingen van beleidsmakers en bieden een infrastructuur en instrumentarium om zoveel mogelijk mensen en organisaties bij natuur en landschap te betrekken.

'Ieder kind heeft recht op natuur' is een van de IVN stellingen. Wetenschappelijk onderzoek biedt steeds meer aanwijzingen dat de toename van welvaartziekten onder kinderen samenhangt met de toenemende verwijdering tussen kinderen en natuur. IVN zet zich daarom extra in om kinderen weer buiten in de natuur te laten spelen en de natuur en het landschap te ervaren, zeker in de Nationale Parken.

Drentsche Aa onderwijsprojecten – PO & VO

In 2015 zijn vijf Nationaal Park onderwijsprojecten binnen het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs uitgevoerd. De bestaande Drentsche Aa Natuurspeurderstocht (BO), het onderwijsproject 'houtwallen' (BO) het project 'Nationaal Park Drentsche Aa zoekt Jong Elan'. Nieuw waren in 2015 de projecten: het wateronderwijsproject met het Maartenscollege Haren (VO) en het Landartproject met Terra Eelde (MBO). Alle Nationaal Park Drentsche Aa onderwijsprojecten worden gecoördineerd door C&E medewerkers en uitgevoerd met ondersteuning van Nationaal Park gidsen en Nationaal Park partners.

'Natuurspeurderstocht Drentsche Aa'

In 2015 volgden zo'n tweehonderd kinderen van het scholennetwerk Tynaarlo het onderwijsprogramma. Het onderwijsproject 'Drentsche Aa Natuurspeurderstocht' werd in de omgeving van Oudemolen uitgevoerd. Na afloop ontvingen alle kinderen een Drentsche Aa natuurspeurdersdiploma. De tocht wordt begeleid door IVN medewerkers, Staatsbosbeheer en Nationaal Park Drentsche Aa gidsen.

Houtwallenproject

In opdracht van het Overlegorgaan en de gemeente Aa en Hunze heeft IVN Drenthe het 'Nationaal Park Drentsche Aa houtwallenproject' ontwikkeld. Het project is uitgevoerd door leerlingen van de basisschool in Ekehaar.

'Nationaal Park zoekt Jong Elan'

In mei schreven leerlingen van Dr. Nassau College, locatie Penta te Assen, in het kader van 50 jaar Drentsche Aa de 'minibiografie van de Drentsche Aa' voor het Nationaal Park. In een volle ontvangstaal van het provinciehuis te Assen, presenteerden de kinderen de highlights van hun projectweek aan medewerkers van het NP & NL Drentsche Aa. De minibiografie is tijdens de week van de Drentsche Aa aangeboden aan gedeputeerde Ard van der Tuuk en Hendrik Oosterveld, voorzitter van het Overlegorgaan Drentsche Aa.

Try-out Waterproject Maartenscollege

16 mei hebben leerlingen van het Maartenscollege uit Haren i.s.m. IVN Drenthe, Nationaal Park gidsen en vrijwilligers van Staatsbosbeheer een dag lang opdrachten en wateronderzoek uitgevoerd in en rond de werkschuur Van Staatsbosbeheer in Oudemolen. De projectweek is zo goed bevallen dat deze samenwerking de komende jaren wordt gecontinueerd.

Try-out Landartproject Terra Eelde

Tweede week juni kwamen leerlingen van AOC Terra Eelde naar het Drentsche Aa gebied voor een landartproject. Naast het maken van landart kunstwerken voerden de leerlingen opdrachten uit in het Nationaal Park Drentsche Aa in de omgeving Oudemolen. Het landartproject is goed bevallen en de samenwerking wordt in 2016 herhaald.

Boomfeestdag 2015

Boomfeestdag 2015 werd gehouden in het Kniphorstbosch bij Schipborg. Nationaal Park Drentsche Aa verzorgde een deel van het programma (archeologie) m.m.v. Nationaal Park medewerkers en een van onze Nationaal Park gidsen.

Gastheren en gastvrouwen netwerk

Het Drentsche Aa gebied beschikt inmiddels over meer dan 160 enthousiaste gastheren en -vrouwen die werken op meer dan 87 bedrijven binnen het Drentsche Aa gebied. Het gastheerschapnetwerk wordt gecoördineerd door de IVN medewerkers C&E.

Onderzoek cursus en gastheerschapnetwerk

In 2015 verrichtten twee studenten onderzoek naar het gastheerschapnetwerk. Eline Huizinga (Bos en Natuurbeheer, Major Mens en natuur, Hogeschool Van Hall Larenstein) onderzocht begin 2015 het functioneren en de wensen en inzichten van gastheren en -vrouwen voor het Levend bezoekersnetwerk. Eind 2015 startte Kevin van Bourgonje (afstudeeropdracht Facility Management, Hanzehogeschool Groningen) een vervolgonderzoek naar het versterken van het gastheerschapnetwerk (kwaliteitsslag). Kevins onderzoeks- en adviesrapport wordt in 2016 geschreven.

Communicatie, ondernemersdag en activiteiten

De Drentsche Aa gastheren en -vrouwen worden voortdurend door de C&E medewerkers op de hoogte gehouden van relevante informatie rond projecten en activiteiten die binnen het Drentsche Aa gebied afspeelen. Ze staan allemaal op de perslijst. Ook worden zij voor bijeenkomsten, lezingen en openingen uitgenodigd. Op 16 februari organiseerde het Nationaal Park de jaarlijkse ondernemersmiddag voor Drentsche Aa gastheren en -vrouwen in te Schipborg.

Drentsche Arrangementen

In 2015 zijn Drentsche Aa arrangementen als activiteit voortgezet. Gidsen en gastheren verzorgden samen Drentsche Aa arrangementen. De ervaringen waren dusdanig dat de arrangementen vanaf 2016 stoppen.

Nieuwe gastheren en –vrouwen afgestudeerd

Maandag 18 mei 2015 studeerden Drentsche Aa gastheren en gastvrouwen af die de cursus in 2014 of daarvoor hadden gevolgd. De afsluitende fietstocht voerde langs vele bijzondere locaties in de cursus waren beschreven. Tussen de middag genoten de deelnemers traditioneel van een pannenkoek bij gastvrouw Emmy Mulderij van Pannenkoekenboerderij Brinkzicht te Gasteren. De fietsexcursie werd feestelijk afgesloten in de schaapskooi Balloo met de uitreiking van het felbegeerde Drentsche Aa Gastheerschap certificaat door Hendrik Oosterveld, voorzitter van het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa.

Cursus Drentsche Aa Gastheerschap

In het najaar 2015 verzorgden de C&E medewerkers de jaarlijkse Drentsche Aa Gastheerschap cursus. In vier middagbijeenkomsten werden de deelnemers opgeleid tot ambassadeur/voorlichter van het Drentsche Aa gebied. De afsluitende dag-fietsexcursie langs kenmerkende Drentsche Aa locaties vindt plaats op 23 mei 2016. De Drentsche Aa gastheerschapcursus inhoud wordt elk jaar aangepast aan de meest actuele ontwikkelingen binnen het gebied en opmerkingen van cursisten.

Levend bezoekersnetwerk; Toegangspoorten, Knooppunten, Infopunten en infozuilen

Naast de reguliere C&E activiteiten stond opschaling, actualisatie, onderhoud en training van het informatienetwerk in 2015 centraal. Acht nieuwe Drentsche Aa gastheren en -vrouwen zijn aan het netwerk toegevoegd. Ze zijn

opgeleid en geschoold in het verhaal van Nationaal Park, de organisatie, de ontstaansgeschiedenis van het gebied, wetenswaardigheden en de waarde van het landschap voor hun onderneming. De nieuwe Nationaal Park zuil voor Toegangspoort Deurzerdiep is in voorjaar 2015 tegenover Café de Aanleg geplaatst.

Het Levend bezoekersnetwerk vormt binnen het Nationaal Park Drentsche Aa een belangrijke schakel in zowel de interne als externe informatievoorziening. Het samenhangend geheel van Toegangspoorten, Knooppunten en informatiepunten (gastheren en –vrouwen) wordt, gecombineerd met het gidsenprogramma, de website, brochures en overige (digitale) infomiddelen, gezien als het informatienetwerk voor het Drentsche Aa gebied. Het menselijk contact vormt een essentieel onderdeel van het Drentsche Aa informatienetwerk. De ‘vaste’ Drentsche Aa informatiepunten bestaan daarom uit gebiedsondernemers die de cursus Drentsche Aa gastheerschap hebben gevolgd. De Nationaal Park Drentsche Aa gidsen vormen het ‘mobiele deel’ van het netwerk.

Drentsche Aa gidsennetwerk

Gidsenteam

Het Nationaal Park Drentsche Aa beschikt over 30 enthousiaste en kundige Drentsche Aa gidsen. De coördinatie, scholing en kwaliteitsbewaking van het Drentsche Aa gidsennetwerk wordt verzorgd door de C&E medewerkers.

Excursieprogramma en activiteiten

Samen verzorgden de Drentsche Aa gidsen in 2015 zo'n 80 Drentsche Aa excursies. Daarnaast verzorgden ze vele externe excursieaanvragen, maatwerk voor bedrijven en organisaties.

Naast het excursieprogramma assisteerden de gidsen bij overige Drenthe Aa activiteiten zoals (informatie) markten en diverse onderwijsprogramma's voor zowel basis- als voortgezet onderwijs.

Scholing

Alle Nationaal Park gidsen worden voor alle Nationaal Park Drenthe Aa bijeenkomsten uitgenodigd. Hierdoor blijven ze op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en wordt (gebiedskennis) aangevuld. In 2015 is voor de gidsen i.s.m. Staatsbosbeheer een scholingsbijeenkomst georganiseerd over het thema Wildernis. Bernard Hanskamp verzorgde een cursus over de beleidsgeschiedenis. Op 28 januari organiseerden de C&E medewerkers de jaarlijkse nieuwjaarsreceptie voor gidsen, gastheren, NP organisatie en het bestuur van het DRAA Gebiedsfonds. Tijdens de nieuwjaarsreceptie werd volgens traditie het nieuwe excursieprogramma (2015/2016) gepresenteerd.

Gidsenuitje

In 2015 brachten de Drenthe Aa gidsen en (inspiratie)bezoek aan Nationaal Park Dwingelderveld. Op de fiets zijn meerdere inrichtingsprojecten in het Park bezocht en bezoeken aan bijzondere locaties gebracht. Het gidsenuitje is naast het opdoen van inspiratie ook een bedankje voor het vrijwillige gidsenwerk dat elk jaar belangeloos voor Nationaal Park Drenthe Aa wordt verricht.

Drenthe Aa jubileumweek

Vijftig jaar geleden werd de aanzet gegeven voor het Nationaal Park Drenthe Aa. Bij dit jubileum is stilgestaan door o.a. het verschijnen van de Landschapsbiografie Drenthe Aa, het congres 'Het experiment van de Drenthe Aa' en een 'Week van de Drenthe Aa' van maandag 29 juni t/m zondag 5 juli 2015. In de week van de Drenthe Aa zijn veel activiteiten in het Nationaal Park Drenthe Aa georganiseerd. De jubileumtent tent op de brink in Zeegse was deze

Digitale nieuwsbrief Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa nr. 29

Met deze gratis digitale nieuwsbrief voor gemeentesecretarissen kunnen we u beter mogelijk op de hoogte van actuele ontwikkelingen en activiteiten in Nationaal Park en Nationaal Landschap Drentsche Aa. Het gaat om nieuws dat voor u van belang is en waar u mogelijk actie op kunt nemen.

Fijne feestdagen

Namen Nationaal park & Nationaal Landschap Drentsche Aa wensen wij u alle fijne feestdagen en een gelukkig 2016 toe.

Te veel bestrijdingsmiddelen in de Drentsche Aa

Er zitten nog steeds te veel bestrijdingsmiddelen in de Drentsche Aa. Dat bleek tijdens de presentatie van de resultaten Toekomst Drentsche Aa door het Waterschap Df Gronteggen, waterschap Raaix en Aa's en de provincie Drenthe.

De laatste jaren zijn maatregelen genomen om het water schoon te maken, in sportvelden, op alternatieve veld- en sportvelden voor sportvelden, de Drentsche Aa is namelijk van groot belang voor de Drentsche voorziening van water. Daarom wordt er ingezet op een gebiedsplan om de Drentsche Aa te verbeteren.

week het centrale coördinatiecentrum – een tijdelijk bezoekerscentrum – van alle activiteiten. Naast de coördinatie van communicatie- en educatie-activiteiten en promotiezaken hebben de C&E medewerkers de hele week kantoor gehouden en gebivakkeerd in de tent op de brink van Zeegse. De tent fungeerde als een tijdelijk Nationaal Park Drentsche Aa bezoekers- en activiteitencentrum.

Nationaal beek- en esdorpenlandschap uitgaven

Doorstroom

In 2015 zijn nr. 24 en 25 verschenen van 'Doorstroom', het mededelingenblad voor bewoners van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa en overige geïnteresseerden. Elke uitgave verschijnt in een oplage van 26.000. De uitgaven van 2015 stonden grotendeels in het teken van vijftig jaar gedachtenplan Drentsche Aa.

Op Stap

In april verscheen de Op Stap krant 2015/2016 in een verhoogde oplage van 64.500 exemplaren i.v.m. het jubileumjaar. De krant is dit jaar samen met Doorstroom huis aan huis bezorgd. Het Drentsche Aa magazine voor gebiedsbezoekers wordt veel gelezen en geprezen. Ook in 2015 hebben we weer dankbaar gebruik gemaakt van ons Nationaal Park steunpunt 'Popken Hollander', zodat ondernemers hun voorraad hier konden aanvullen.

Digitale nieuwsbrief

De digitale nieuwsbrief verscheen in 2015 in februari, mei, september en december. De nieuwsbrief is beschikbaar voor iedereen die in het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa is geïnteresseerd en wordt per mail verzonden. Abonneren kan via de website www.drentscheaa.nl. Inmiddels zijn 1100 mensen op de digitale nieuwsbrief geabonneerd.

Website, sociale media en overige digitale producten

Nationaal Park Drentsche Aa Website

Veel tijd is geïnvesteerd in het bijhouden van de Nationaal Park Drentsche Aa website. Steeds meer mensen weten de website te vinden en we zien de Drentsche Aa pagina's daarom als de belangrijkste informatiebronnen voor het Drentsche Aa gebied. Het is daarom van groot belang dat de Drentsche Aa website goed wordt onderhouden en geactualiseerd. Dat betekent onder andere het invoeren en bijhouden van het activiteitenprogramma, de nieuwsrubriek en de (grote) projecten pagina.

Facebook, Twitter, Instagram

Het Nationaal Park Drentsche Aa maakt veel gebruik van de (sociale) media Twitter ([#NPDRENTSCHEAA](https://twitter.com/NPDRENTSCHEAA)) en Facebook (<http://www.facebook.com/DrentscheAa>) en sinds kort ook van Instagram. Via Twitter en de Nationaal Park Drentsche Aa facebookpagina worden NP Drentsche Aa activiteiten bekend gemaakt.

Nationaal Park Drentsche Aa heeft op de wandelwebsite Annodrenthe.nu een eigen Drentsche Aa kanaal. Hierin zijn enkele digitale Nationaal Park wandel- en fietsroutes opgenomen.

In 2015 is de Nationaal Park Drentsche Aa beleefkaart op de website bijgewerkt met recente gegevens van gastheren en -vrouwen en bezienswaardigheden. Dit is een digitale kaart waarop bezoekers op onderwerp het Drentsche Aa gebied kunnen verkennen. Websitebezoekers kunnen een schat aan informatie vinden op deze interactieve kaart.

Drentsche Aa publiciteit

In 2015 zijn meer dan 150 (pers)berichten opgesteld en verstuurd voor het Drentsche Aa excursies en activiteiten waaronder thema-avonden, bewonersavonden en vele jubileumactiviteiten. Het Drentsche Aa communicatieplan is geactualiseerd.

Ook leverden wij ondersteuning bij het maken van persberichten voor Nationaal Park partnerorganisaties. Voor onze activiteiten zijn meerdere interviews verzorgd voor radioprogramma's van Vara's Vroege Vogels, RTV Drenthe, Radio Tynaarlo Lokaal en RTV Assen. Op de laatgenoemde zender worden wekelijks Nationaal Park excursies toegelicht in de vaste rubriek van IVN Consulentenschap Drenthe.

Afgelopen jaar hebben C&E medewerkers meerder fotoshoots begeleid voor diverse (foto)bladen, waaronder lifestylemagazine 'Esquire', lifestylemagazine voor Noord-Nederland 'Noorderland' en het Magazine 'Landleven'.

Drentsche Aa Fotoarchief

Ruim 8500 foto's omvat het Nationaal Park Drentsche Aa archief. In 2015 zijn enkele foto's van (natuur)fotografen en historische verenigingen en Drents Archief aangekocht voor Nationaal Park publiciteitsdoeleinden. Fotoclub Noordenveld is voor een workshop natuurfotografie op bezoek geweest en heeft diverse gebiedsfoto's gemaakt die ter beschikking van het Nationaal Park zijn gesteld.

Foto's zijn ook voor het archief beschikbaar gesteld door gidsen, particulieren en partnerorganisaties.

Regelmatig wordt voor Nationaal Park uitgaven en publiciteitsdoeleinden een beroep op het fotoarchief gedaan. Voor de Drentsche Aa gastheren en -vrouwen worden een aantal rechtevrije foto's beschikbaar gesteld.

Overige activiteiten, (voorlichtings)bijeenkomsten, lezingen en excursies

De C&E medewerkers worden regelmatig gevraagd om maatexcursies of lezingen voor (internationale) gezelschappen te verzorgen en bijeenkomsten te organiseren. Voorbeelden:

- Drentsche Aa cursus Bernard Hanskamp
- Drentsche Aa thema-avond over Adders
- Drentsche Aa thema-avond over Biografie van de Drentsche Aa (Theo Spek)
- Drentsche Aa dinerlezing Anderen
- Diverse externe excursies voor o.a. bestuur PEC Zwolle, uitgeverij Malmberg, personeelsverenigingen etc.
- 'Hunebed in de Kieker' deelname aan het dorpsfeest met stand Drentsche Aa en deelname gastheer Adderhorst
- Nationaal Park Presentatie op gidsenbijeenkomst met Geopark en Het Drentse Landschap in Emmen verzorgd
- Medeorganisator vrijwilligersvond voor Drentse vrijwilligers waaronder onze Drentsche Aa gidsen (11 september)

Stichting Gebiedsfonds Drentsche Aa

www.gebiedsfondsrentscheaa.nl

Gebiedsfonds
DRENTSCHE AA

De betrokkenheid bij het gebied vormgeven en uitbouwen en het draagvlak voor de ontwikkeling van het gebied verder versterken: met dat achterliggende doel heeft het Overlegorgaan Drentsche Aa samen met andere initiatiefnemers (Stichting Het Drentse Landschap, Stichting Landschapsbeheer Drenthe, De 12Landschappen/Nationaal Groenfonds en de Rabobank) het Gebiedsfonds Drentsche Aa opgericht. Het directe doel van dit Gebiedsfonds is extra financiën te genereren voor de inrichting en het beheer van het Drentsche Aa-gebied. Bedrijven, instellingen en particulieren kunnen met hun bijdragen aan het fonds laten zien dat zij zich met het gebied verbonden voelen. Het fonds onderstreept dat het mooi houden van het gebied niet een zaak is van de overheid alleen, maar dat burgers, boeren, bedrijven en overheid het samen moeten doen. Het Gebiedsfonds Drentsche Aa heeft de vorm gekregen van een stichting, opgericht op 29 maart 2011. De stichting heeft een ANBI-status en dat betekent dat de activiteiten van de stichting helder worden verantwoord, maar ook dat giften fiscaal aftrekbaar kunnen zijn. Het bestuur legt met de jaarstukken verantwoording af aan Overlegorgaan.

De activiteiten die de Stichting Gebiedsfonds Drentsche Aa ontplooit om de hiervoor genoemde doelen te bereiken, zijn benoemd in het beleidsplan van de stichting. In deze paragraaf een overzicht van de projecten die in 2015 een bijdrage van het Gebiedsfonds Drentsche Aa hebben ontvangen.

Onderduikershol WOII Anloo - Evertsbos

Nadat in het voorjaar van 2015 het vooronderzoek naar de historie van het onderduikershol in het Evertsbos in Anloo was afgerond is een deel van het hol onder archeologisch toezicht uitgegraven door bureau Arcadis. Alle vondsten zijn beoordeeld; een groot deel ervan is geconserveerd en wordt opgeslagen in het Noordelijk Archeologie Depot te Nuis.

Op de locatie van het hol zal geen reconstructie worden gemaakt. Gekozen is voor een maquette van het hol in de Homanshof in Anloo, met een permanente tentoonstelling van een selectie van de gevonden voorwerpen en veel informatie. De locatie in het bos zal voor 4 mei 2016 worden heringericht. In het ontwerp door bureau Strootman wordt het een ingetogen herdenkingsplek, die prachtig aansluit op de omgeving. De Oranjevereniging van Anloo heeft, als beheerder van de huidige herdenkingsplek, financiële steun toegezegd. Voor zover mogelijk zal een deel van de werkzaamheden, net als bij het vorige deel van het project, door onze vrijwilligers worden uitgevoerd.

Zandverstuiving Boerveld in Rolde

Het Boerbos aan de zuidkant van Rolde is een bijzonder bos met een restant van de vroegere zandverstuiving. Het grootste deel van deze zandverstuiving is in de jaren twintig beplant met dennen, zoals op veel plaatsen in Nederland gebeurde. De zandverstuiving in het Boerbos is niet alleen een prachtig stukje natuur, maar ook historisch erfgoed. Er hebben schoolreisjes plaatsgevonden en tal van bijeenkomsten, onder meer van plattelandsvrouwen maar ook van de NSB. Daarnaast werden er openluchtspelen opgevoerd met grote decors.

De Boermarkte Rolde (eigenaar van het gebied), Het Rolder Historisch Gezelschap en Dorpsbelangen Rolde hebben het initiatief genomen om de grotendeels dichtgegroeide zandverstuiving weer open te maken en daarmee haar schoonheid en recreatieve functie terug te geven. De talrijke 'opslag' van berken, vogelkers, braam enzovoort is door vrijwilligers van de diverse verenigingen met wortel en al afgevoerd. De humuslaag rond het zand is met behulp van een kraan met tractors en kippers afgeschraapt en afgevoerd. Vervolgens is het zand 'omgewerkt' zodat het losse zand weer boven ligt. Het is de bedoeling dat de zandverstuiving in stand blijft; dit betekent dat het zand voortdurend in beweging zal moeten worden gebracht. De drie genoemde partijen hebben gezamenlijk een beheerplan opgesteld voor toekomstig beheer en onderhoud.

Herstel paddenscherm Oudemolenseweg

De Paddenwerkgroep Gasteren heeft op zich genomen om in februari 2016 de paddenschermen langs de Oudemolenseweg in Gasteren te vervangen. Via deze schermen worden de padden tijdens hun jaarlijkse trek vanaf eind februari naar de zeven tunnels onder de weg geleid. De oude schermen waren hoognodig aan vervanging toe. De Vereniging Dorpsbelangen Gasteren heeft van de gemeente Aa en Hunze en van het Gebiedsfonds Drentsche Aa subsidie ontvangen voor de aanschaf van de nieuwe schermen.

Het werk is inmiddels uitgevoerd door een grote groep van bijna 30 (!) vrijwilligers. Zij hebben meer dan duizend kunststof paaltjes zo'n halve meter diep in de grond geslagen; daarna is tegen deze paaltjes een kunststof band geschroefd.

Herstel natte landschapselementen Gorecht

Landschapsbeheer Groningen heeft het plan opgevat om natte landschapselementen (vennen, dobben, petgaten, pingoruïnes) in de provincie Groningen te onderzoeken, in beeld te brengen wat het beste beheer is en deze elementen onder de aandacht van het publiek te brengen. Een aantal van de te onderzoeken elementen ligt in het Drentsche Aa-gebied, in de streek het Gorecht. Het onderzoek behelst een quickscan van de gaafheid en veldonderzoek naar met name de pingoruïnes om aardkundige en cultuurhistorische informatie te verzamelen. Een belangrijk doel van het project is bewoners intensiever te betrekken bij het beheer van de elementen in hun directe woonomgeving (burgerparticipatie). Daarvoor wordt een 'poelenbrigade' van vrijwilligers in het leven geroepen. Ook wordt een educatief scholenprogramma opgezet.

Uit het onderzoek moet blijken welke (herstel)werkzaamheden nodig zijn en welk beheer elk element vraagt. Het project loopt tot eind 2016

Nieuwe zitbankjes dorpsommetje Eext

In samenwerking met Dorpsbelangen Eext zijn twee nieuwe zitbankjes geplaatst op terreinen van Staatsbosbeheer. Hiervoor is een overeenkomst opgesteld waarin is vastgelegd dat Staatsbosbeheer toestemming geeft, Dorpsbelangen voor het beheer en onderhoud zorgt en het Gebiedsfonds Drentsche Aa de bankjes betaalt. De bankjes zijn voorzien van een schildje met de tekst 'Dit bankje wordt u aangeboden door de lokale dorpsgemeenschap, Staatsbosbeheer en het Gebiedsfonds Drentsche Aa.'

Picknickbank Festival Appelbergen

De Stichting Festival Appelbergen organiseert jaarlijks een klein festival op de zandverstuiving in Appelbergen. De hier aanwezige picknickbank bewijst bij dit festival goede diensten, maar wordt ook de rest van het jaar veel gebruikt. De oude, vervallen bank is met geld uit het Gebiedsfonds vervangen.

FestiValderAa Editie 2015 in Schipborg

Het bestuur draagt het festival een warm hart toe en is zeer ingenomen met de 'visitors payback' die we gezamenlijk hebben gerealiseerd: doordat van elk verkocht kaartje een deel wordt gestort in het Gebiedsfonds Drentsche Aa, betalen bezoekers via het entreekaartje mee aan het in stand houden van het prachtige Drentsche Aa-gebied. Echter, het bestuur heeft nadrukkelijk uitgesproken geen langjarige of structurele bijdragen te willen verlenen en vooral uitvoeringsprojecten te willen steunen. Daarom heeft het besloten dat 2015 de laatste keer is dat een bijdrage aan het FestiValderAa is toegekend.

Uitvoering 'Ode an de Ao'

Het stroomdallandschap van de Drentsche Aa inspireerde Egbert Meyers, geboren en getogen in het gebied, tot het schrijven van de symfonie 'Ode an de Ao', een vertolking in muziek van een zomerdag in het landschap van de Drentsche Aa. Dit deed hij samen met de componisten Kees Hendriks en Erwin Budike uit Emmen; de arrangementen zijn van Jos Pijnappel. De symfonie werd als onderdeel van de Week van de Drentsche Aa drie keer uitgevoerd door het Noord Nederlands Jeugd Orkest o.l.v. Erik Janssen. De plek van uitvoering was de Kymmelsberg, waar Evert Musch begin jaren zestig zijn bekende landschap van de Drentsche Aa schilderde. Lichtkunstenaars Isabel Nielen en Koen van Oosterhout van het instituut Licht Ontwerpen uit Amsterdam zorgden met hun vertolking van het landschap samen met de muziek voor een onvergetelijke ervaring.

Themanummer De Levende Natuur over Drentsche Aa

De Levende Natuur is een professioneel forum voor natuurbehoud, -beheer en -beleid in Nederland en Vlaanderen. De artikelen zijn gebaseerd op recent ecologisch onderzoek, ervaring of waarneming van de auteurs. Er worden actuele thema's gesignaleerd en bediscussieerd door betrokken deskundigen. Geregeld verschijnen er themanummers, soms zelfs dubbeldik, over actuele onderwerpen. Voor deze uitgaven worden auteurs benaderd die gelden als specialisten voor de te belichten invalshoeken. Soms worden themanummers in samenwerking met andere organisaties uitgebracht. Het Gebiedsfonds Drentsche Aa heeft dit themanummer ondersteund door de flyer 'Vrije gift' te laten plaatsen.

Kinderbuitenfestival Kampsheide

Op zondag 18 oktober vond van 12.00 tot 17.00 uur bij boerderij Kamps in Rolde voor de tweede keer een superleuk festival plaats voor kinderen van alle leeftijden. Onder het motto 'Kom Buiten Spelen!' trakteerde stichting Het Drentse Landschap kinderen op een mooie speeldag in de natuur.

Op het kinderbuitenfestival kunnen kinderen de hele middag genieten van uitdagende outdoor activiteiten, spannende speurtochten, knutselen met voorwerpen uit de natuur, luisteren naar leuke verhalen, kleurige schmink opdoen, dansen op mooie muziek, meedoen aan bijzondere natuurbelevingen en nog veel meer...

Bijlagen

Bijlage 1

Organisatie

Nationaal Park

Drentsche Aa

Overlegorgaan/Gebiedscommissie

Voorzitter	de heer H.R. Oosterveld
Secretaris	de heer K. Folkertsma
Provincie Drenthe	de heer R.W. Munniksma / de heer H.G. Jumelet
Provincie Drenthe	mevrouw R.R. van Guldener
LTO-Noord	de heer A.A. Steenbergen
LTO-Noord	de heer J. Emmens
Staatsbosbeheer	mevrouw A. van Wijk
BOKD	de heer J.N.H. Elerie / Th.A.J. Brugman
Recreatiesector	mevrouw J.A. Zingstra
Gemeente Aa en Hunze	de heer H. Heijerman
Gemeente Assen	mevrouw H.A. Vlieg / de heer J.R. Wiersema
Waterschap Hunze en Aa's	de heer H.R. van der Wal / de heer W. van der Ploeg
Waterbedrijf Groningen	mevrouw R.A.M. Zwart
Gemeente Tynaarlo	de heer T.J. Wijbenga
Gemeente Haren	de heer mw. M.J. Sloot
Natuur- en Milieufederatie Drenthe	de heer R. Hoekstra

Adviseur:

Ministerie EZ, DG Natuur en Regio	de heer J. Verhulst
-----------------------------------	---------------------

Projectgroep

Secretaris Overlegorgaan
Provincie Drenthe
LTO- Noord
Staatsbosbeheer
BOKD
Recreatiesector
Recreatieschap Drenthe
Gemeente Aa en Hunze
Gemeente Assen
Gemeente Tynaarlo
Gemeente Haren
Waterschap Hunze en Aa's
Waterbedrijf Groningen
IVN Drenthe

Kees Folkertsma (voorzitter)
Roelie van Guldener
Roel Visser
Bernie Jenster
Luit Hummel
Greet Oosterhuis
Hans Hartog
Arne Thieme
Pieter Gautier
Jaap Nanninga
Atze Keuning
Harriët Bosman / Willem Kastelijn
Liselot Smilde
André Brasse

Agendalid:

Gemeente Midden Drenthe

Kees Wielink

Werkgroep Educatie, Communicatie en Recreatie (ECR)

Eind 2015 is gestart met onderstaande verbrede samenstelling:

IVN Drenthe
IVN Drenthe
Gemeente Tynaarlo
Gemeente Aa en Hunze
Gemeente Assen
Waterschap Hunze en Aa's
Recreatiesector
Staatsbosbeheer
Thomas
Secretaris Overlegorgaan
Gebiedsbewoner
LTO- Noord
Geopark de Hondsrug
Het Drentse Landschap
Marketing Drenthe

André Brasse
Timanca Manak
Joke Rosier
Jose Reinholdt
Mirjam Veldman
Cora Kuiper
Hendrik Pots / Rein de Wilde
Kees van Son, Arend Ellens en/of Evert

Kees Folkertsma
Harry Patberg
Jannie Warringa
Cathrien Posthumus / Wessel van Vliet
Hannah Schipper – Seton
Yvonne Cornax

Bijlage 2

Gastheren en -vrouwen

Drentsche Aa

Campings

Camping de Weyert in Rolde
Camping 't Groene Veld in Tynaarlo
Camping de Vledders in Schipborg
Camping en 'Het Veenmeer' in Tynaarlo
Camping Landgoed De Berenkuil in Grolloo
Minicamping Landgoed Tolhek in Anderen
Boerderijcamping 'Het Amerveld' in Amen
Boerderijcamping Liebe in Anderen
Boerencamping 'Appelo's Farm' in Taarlo
Camping Zwanemeer in Gieten
Camping de Warme Bossen in Grolloo
Camping de Berken in Gasselte
Kamperen bij Natuurvriendenhuis De Hondsrug in Noorderlaren
Camping De Hondsrug in Eext
Camping De Lente van Drenthe in Gasselte
Camping Noorderlaren te Noorderlaren

Fietsenverkoop, -onderhoud en -verhuur

Oosting Rijwielverhuur Gasselte
Jaap Vos Rijwieltechniek in Gasselte
Boerderijcamping 'Het Amerveld' in Amen

Eten, drinken en zaalverhuur

Pannenkoekenboerderij en B&B Brinkzicht in Gasteren
Pannenkoekenboerderij De Strohoed in Elp
Café Restaurant Hofsteenge in Rolde
Café restaurant Gerrie in Grolloo
Paviljoen Appelbergen te Glimmen/Noorderlaren
Conferentieoord De Clinge
Theeschenkerij 'Homanshof' in Anloo
Café Restaurant Zalencentrum Perron3 in Tynaarlo
Café/zalencentrum 'De Aanleg' in Deurze
Café Restaurant Popken-Hollander in Anloo
Eetcafé Zaal Het Witte Huis in Zeegse
Paviljoen Sassenhein in Haren
Café restaurant Hegeman in Schoonloo
Restaurant/partycentrum de Drentsche Aa in Schipborg
Herberg van Anderen

Café Restaurant Homan in Eext
Boerderijcamping 'Het Amerveld' in Amen
Herberg de Fazant in Oudemolen
Café de Amer in Amen

Verblijfsaccommodaties

Mooi uitzicht logeerboerderij in Anloo
'Groepsaccommodatie 't Anderhoes' in Anderen
Groepsverblijf 'Het Stroomdal' in Anderen
Herberg van Anderen
Gastenboerderij Het Nienhoes in Anreep
Hotel Erkelens in Rolde
Herberg de Hondsrug in Eext
Appartementen Schreibershof in Zeegse
Resort Hof van Saksen in Nooitgedacht
Groepsaccommodatie de Hondelhoeve in Eext
Natuurvriendenhuis de Hondsrug in Noordlaren
Hotel Restaurant De Koningsherberg in Anloo
De Clinge, groepsaccommodatie in Zeegse
Hotel De Zeegser Duinen in Zeegse
Bed & Breakfast in Loon
Bed & Breakfast Balloo
Bed & Breakfast Stee en Stoede in Gasteren
Groepsaccommodatie De Strubben in Schoonloo
Ieberenhoeve gastenverblijf en paardenstalling in Schoonloo
Bed & Breakfast Oberlina Hoeve in Oudemolen
Bed and Breakfast Annen
Bed & Breakfast Gasteren
Pannekoekenboerderij Brinkzicht/B&B in Gasteren
Bed & Breakfast Sloapen & Stoet Anderen
Bed & Breakfast AdamsAppel in Loon
Bed & Breakfast Meander in Gasteren

Streekproducten en informatie

Zorgboerderij de Balloohoeve in Balloo
Streekmuseum 'Dorp van Bartje' in Rolde
Kaasmakerij 'Karwij' in Rolde
Fruitbedrijf Goense in Marwijksoord
Toeristisch Informatie Punt Onder de Molen in Rolde
Vleesveehouderij en boerderijwinkel Eigen Erf in Schipborg
Schaapskooi Balloo
Paardensportcentrum Dolfing in Tynaarlo
Zeegster Hoeve in Zeegse
Reinhart Orchideeën in Haren
Biologische geitenhouderij en kaasmakerij de Kruidenwei in Nooitgedacht
Landgoed Heidehof nabij Rolde
Galerie Drentsche Aa in Balloo
Buurderij de Wilde Haan in Balloo
Ecologische zorgboerderij de Mikkellhorst in Haren
Stal Dolfing in Balloo
De bijenkast VOF
Mensport-accommodatie De Hooghe Acker in Annen

Bijlage 3

Besluitenlijsten

Overlegorgaan

2015

BESLUITENLIJST d.d. 20 april 2015

Van de 44e vergadering van het Overlegorgaan Drentsche Aa in Café-Restaurant 'Gerrie', Hoofdstraat 15 in Grolloo

Besluit/actie	Door wie?	Voor wanneer?
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt het verslag van 5 november 2014 vast met inachtneming van de ter vergadering voorgestelde correctie en gemaakte aanvullende opmerkingen.		
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa heeft kennisgenomen van de Notitie RO-ontwikkelingen Nationaal Landschap Drentsche Aa; de projectgroep neemt de ter vergadering ingebrachte aandachtspunten mee in de volgende versie van deze notitie.	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt Projectplan 'Autoluw maken Zeegstersteeg – Ruiteweg' vast; de projectgroep neemt de ter vergadering ingebrachte aandachtspunten mee in het vervolgoverleg met de betrokkenen.	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stemt in met Communicatieplan Drentsche Aa 2.0 (2014-2018). Besluitvorming over de inzet van de IVN-projecturen vindt in de vergadering van 5 juni 2015 plaats.	Secretaris	

BESLUITENLIJST d.d. 5 juni 2015

Van de 45e vergadering van het Overlegorgaan Drentsche Aa in Café-Restaurant 'De Aanleg', Asserstraat 63 in Rolde (Deurze)

Besluit/actie	Door wie?	Voor wanneer?
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt het verslag van 20 april 2015 vast met inachtneming van de ter vergadering ingebrachte correcties en aanvullingen		
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt het Jaarverslag 2014 Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa vast.	Secretaris en voorzitter	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa neemt met instemming kennis van het Jaarverslag 2014 Stichting Gebiedsfonds Drentsche Aa	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stemt inhoudelijk in met Projectplan IVN 'Continuering extra inzet C&E Nationaal Landschap Drentsche Aa (2016-2017)'. Na 5 juni hebben ook met B&W Haren en B&W Tynaarlo ingestemd met bijdrage.	Secretaris en voorzitter	

BESLUITENLIJST d.d. 12 oktober 2015

Van de 46e vergadering van het Overlegorgaan Drentsche Aa in het Tulip Inn Brinkhotel, Brink O.Z. 6 in Zuidlaren

Besluit/actie	Door wie?	Voor wanneer?
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt het verslag van 5 juni 2015 vast	Secretaris	
Na aanleiding van de presentatie door Prolander stemt het Overlegorgaan in met het uitwerken van een integrale aanpak voor het gehele Drentsche Aa-gebied. In de volgende vergadering komt een Plan van Aanpak met daarin uitgewerkt hoe op basis van de formele opgaven de verschillende instrumenten kunnen worden ingezet.	Prolander en secretariaat	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa neemt kennis van het Programma Nationale Parken 2.0. Het Overlegorgaan wordt op de hoogte gehouden van de verdere invulling van het Programma.	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa neemt met instemming kennis van de Aanbevelingen Landschapsbiografie van de Drentsche Aa; de projectgroep werkt voor een volgende vergadering concrete, actiegerichte discussiepunten en projecten uit inclusief planning.	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stemt in met het financieringsvoorstel bij het projectplan Evaluatie Landschapsvisie Drentsche Aa	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt het Bestedingenplan 2016 vast, met inachtneming van de gemaakte opmerkingen.	Secretaris	
Het Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa stelt het vergaderschema 2016 vast met als vergaderdata 1 februari (20:00 uur), 27 mei (13:30 uur + excursie) en 24 oktober (20:00 uur)	Secretaris	

Bijlage 4

Eindafrekening

Bestedingenplan

2015

Nationaal beek- en
esdorpenlandschap
Drentsche Aa

Eindafrekening Bestedingenplan 2014

Project	Trekker / opdrachtgever	Uitgaven
Integrale Kansencarta (IKK): uitwerking van benoemde projecten	secretariaat, ANV Meander, andere partijen	10.000
Landschapsvisie (LV) Uitwerking van benoemde projecten:	SBB / gemeenten / SLD / secretariaat /	0
PvA Levend Bezoekersnetwerk (LBN): uitwerking van benoemde projecten + herkenbaarheid informatiepunten + beheer & onderhoud	secretariaat / IVN	6.653
Uitvoeren V&E+C jaarprogramma	IVN / werkgroep ECR	18.000
Nieuwsbrief Doorstroom (2x per jaar)	werkgroep ECR	9.666
Op Stap-krant 2014	werkgroep ECR	11.685
Folders, promotiemateriaal etc.	werkgroep ECR / secretariaat	8.266
Reservering monitoringsysteem bezoekersstromen (wandelaars, fietsers en ruiters)	werkgroep ECR / secretariaat	47.000
Uitwerken/ondersteuning Gebiedsfonds Drentsche Aa	secretariaat / werkgroep ECR / SBB	369
Onderhoud website en website uitbouwen met beschikbare informatie	secretariaat	2.939
Kosten SNP en Servicenet	secretariaat	2.500
Kosten Overlegorgaan Drentsche Aa	secretariaat	7.165
Onvoorzien	secretariaat	11.779
Totaal		136.022

Bijlage 5

Overzicht afgeronde projecten 2002- 2015 met bijdragen en cofinanciering uit de streek

Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa

Afgeronde projecten 2002-2015 Stand van zaken 31 december 2015

Thema	Aantal projecten	Totale investering
Landbouw	23	1.637.168
Natuur en Landschap	53	4.962.452
Recreatie	42	5.334.984
V&E (excl. Basispakket)	12	635.096
Water	26	19.902.252
Wonen en Leefbaarheid	33	2.408.140
Gebiedsfonds Drentsche Aa	21	1.002.594
Totaal	210	35.882.686

Financiële verdeling afgeronde projecten 2002-2015 Stand van zaken 31 december 2015

Totale kosten		%
EU-geld	5.285.024	14,7
Totale Rijksbijdrage	11.044.645	30,8
ROM/WCL	3.482.653	9,7
SGM/SGB	2.411.307	6,7
overig (o.a. ICES, Belvedere)	5.150.684	14,4
Totale Provinciale bijdrage	5.244.950	14,6
Provincie	3.014.481	8,4
NBEL	862.023	2,4
NL	1.368.446	3,8
Waterschap	2.195.976	6,1
Gemeenten	7.445.709	20,8
Staatsbosbeheer / HDL / NM	1.162.066	3,2
Particulieren	1.002.612	2,8
Gebiedsfonds Drentsche Aa	93.471	0,26
Overig	2.408.234	6,7

Bijlage 6

Actuele nieuwsberichten op de website in 2015

- 17.12.2015** **Het Einde der Tijden**
Een vrolijke familievoorstelling over buitengewone boswachters. De PeerGroup sluit met deze voorstelling het jubileum 50 jaar Drentsche Aa af.
- 04.12.2015** **Jaarverslag 2014**
Het jaarverslag 2014 is op 5 juni 2015 door het Overlegorgaan vastgesteld. U kunt deze nu bekijken op onze webpagina jaarverslagen.
- 03.12.2015** **Bewonersavond evaluatie Landschapsvisie Drentsche Aa**
Op donderdagavond 3 december 2015 vanaf 19:30 uur.
- 24.11.2015** **Drentsche Aa één van de 5 genomineerden voor de Gouden Piramide 2015**
Op zaterdag 21 november heeft minister Ronald Plasterk de Gouden Piramide 2015 uitgereikt. Op zondag 22 november is om 17.40 uur op NPO2 de special over de vijf genomineerde opdrachtgevers uitgezonden
- 18.11.2015** **Magnuslezing 2015**
Zilver, brons en stenen. En ruzie in de kerk!
- 11.11.2015** **De weg is weg in Natura2000-gebied Elperstroom**
Een groot deel van de sloten wordt nu gedempt om de oorspronkelijke waterhuishouding te herstellen.
- 07.11.2015** **Natuurwerkdag 2015**
De Natuurwerkdag vindt elke eerste zaterdag van november in elke provincie plaats. Jong en oud kan op deze dag werken aan het behoud en herstel van natuur en landschap dichtbij huis!
- 05.11.2015** **Boommarters vastgelegd**
Interactieve Drentsche Aa filmavond ism Henk Bos en Janetta Veenhoven
- 03.11.2015** **Drentse gescheperde schaapskuddes nationaal erfgoed**
'Levend' erfgoed dat het waard is om nationaal beschermd te worden, die erkenning kregen de Drentse gescheperde schaapskuddes afgelopen vrijdag.
- 30.10.2015** **Storify: jubileum 50 jaar Drentsche Aa op internet**
Een online verslag van 50 jaar Drentsche Aa op internet
- 14.10.2015** **Bewonersavond evaluatie Landschapsvisie Drentsche Aa**
Op woensdagavond 14 oktober 2015 om 19:30 uur in CR De Aanleg in Deurze.
- 10.10.2015** **Nieuwe aanpak Agrarisch Natuurbeheer**
Op 1 januari 2016 start landelijk de nieuwe aanpak van het Agrarisch Natuurbeheer - Symbolische overhandiging contract Drents Collectief.
- 08.10.2015** **Natuurspeurders duiken in Drentsche Aa**
Drentsche Aa onderwijsprogramma op 6,7 en 8 oktober
- 06.10.2015** **Onderzoek naar verminderen wildslachtoffers A28 gestart**
Er is een onderzoek gestart naar hoe wildslachtoffers voorkomen kunnen worden op de rijksweg A28

- 01.10.2015** **Congresverslag Het experiment van de Drentsche Aa beschikbaar**
Congresverslag Het experiment van de Drentsche Aa is nu beschikbaar.
- 16.09.2015** **Meer ruimte voor de Drentsche Aa**
Op woensdag 16 september 2015 is het startsein gegeven voor de inrichting van Westerlanden -Besloten Venen in het Drentsche Aa gebied.
- 14.09.2015** **Bijsturen beheer Strubben Kniphorstbosch**
Op enkele plekken moet het beheer worden bijgestuurd om te voorkomen dat het gebied weer dichtgroeit.
- 12.09.2015** **Open Monumentendag 2015**
Hagenend 3 is de oudste boerderij van Noord-West Europa en is normaal niet open voor publiek.
- 12.09.2015** **Open Monumentendag 2015**
Haren & Eelde-Paterswolde: Open Monumentendag 2015 op zaterdag 12 en zondag 13 september. Thema: Kunst en Ambacht.
- 03.09.2015** **Lezing 'Adders in NP Drentsche Aa'**
Donderdagavond 3 september 2015 organiseert Nationaal Park Drentsche Aa een gratis Adderlezing voor geïnteresseerden.
- 15.08.2015** **Etstoeldag 2015 in Anloo**
Zaterdag 15 augustus rondom de Magnuskerk in Anloo. Eén dagje per jaar eeuwen terug in de tijd.
- 16.07.2015** **Boerenfietstocht Rolde**
Boerenfietstocht op donderdagen 16, 30 juli en 13 augustus 2015
- 06.07.2015** **Drentsche Aa Streekproducten - korenproject**
Korenproject Drentsche Aa: spelt, rogge, tarwe en haver. Een initiatief van Drentsche Aa bakkers, boeren, molenaar en de Agrarische Natuurvereniging Drenthe.
- 05.07.2015** **Week van de Drentsche Aa**
Maandag 29 juni - zondag 5 juli 2015.
- 04.07.2015** **Het experiment van de Drentsche Aa**
Een verslag van het project AArdbloei en reactie van Edgar Stapelveld op 50 jaar Gedachtenplan Drentsche Aa.
- 02.07.2015** **FestiValderAa trapt af met symfonie Ode an de Ao**
Het FestiValderAa kent dit jaar een heel bijzondere start: op de Kymmelsberg wordt drie keer de symfonie Ode an de Ao opgevoerd.
- 27.06.2015** **Drieluik films Henk Bos en Janetta Veenhoven**
Op maandag 29 juni a.s. start met 'In het Land van de Drentsche Aa'
- 02.06.2015** **Themanummer De Levende Natuur**
Het meinummer staat helemaal in het teken van 50 jaar Drentsche Aa: bescherming, beheer, vegetatieontwikkeling, broedvogels en meer.
- 01.06.2015** **AArdbloei, het verhaal van de Drentsche Aa, is los!**
Op vier plekken in het Drentsche Aa gebied gaan kunstenaars, of verhalenmakers, in juni een maand lang in een van de dorpen wonen.
- 31.05.2015** **Jongerenbiografie van de Drentsche Aa**
Lees hier over het project en bekijk de jongerenbiografie
- 30.05.2015** **Wandeling stichting Tendo**
Op zaterdag 30 mei 2015 organiseert Stichting Tendo vier wandelingen vanuit Gasteren.
- 26.05.2015** **Knooppunt balloo gereed**
Knooppunt Balloo gereed.
- 24.05.2015** **Dag Nationaal Park 2015**
De Nederlandse Nationale Parken organiseren diverse activiteiten op 24 mei 2015.
- 18.05.2015** **Werkzaamheden Deurzerdiep in volle gang**
Een fotoimpressie
- 15.05.2015** **Werkzaamheden Geelbroek in uitvoering**
Ecologische verbinding langs Ruimsloot naar Geelbroek gereed.

- 14.05.2015 PeerGrouP brengt 4x Drentsche Aa**
Met '4 x Drentsche Aa' brengt Locatietheatergezelschap de PeerGrouP in 2015 vier locatievoorstellingen.
- 09.05.2015 Werkzaamheden Elperstroom**
Vandaag tijdens veldbezoek voortgang werkzaamheden Elperstroom bekeken.
- 15.04.2015 Dotterbloemen in de Drentsche Aa komen weer in bloei**
Dotterbloemen wijzen op de aanwezigheid van kwelwater: grondwater dat uit de (diepe) ondergrond.
- 14.04.2015 Vernieuwing agrarisch natuur- en landschapsbeheer**
Gedeputeerde Staten hebben het Natuurbeheerplan Drenthe, versie 2016 vastgesteld. Dit plan beschrijft in grote lijnen de vernieuwde beleidsdoelen en de subsidiemogelijkheden voor agrarische natuur en landschapselementen in Drenthe.
- 13.04.2015 Inrichtingsplan Westerlanden Besloten Venen**
Voor de inrichting van het gebied Westerlanden-Besloten Venen heeft de landinrichtingscommissie Haren een inrichtingsplan gemaakt, in opdracht van de provincies Groningen en Drenthe en het Waterschap Hunze en Aa's.
- 10.04.2015 Project akkerranden in het Drentsche Aa-gebied 2015**
Waterschap Hunze en Aa's, de provincie Drenthe en ANV Drenthe maken het mogelijk bloemrijke akkerranden aan te leggen in het gebied van de Drentsche Aa.
- 02.04.2015 Lezing Theo Spek Landschapsbiografie Drentsche Aa**
30 april, 20:00 uur, Café Restaurant Hofsteenge Rolde 'vijftig jaar onderzoek samengevat'
- 30.03.2015 Duisternis bewust belicht**
In de brochure Duisternis bewust belicht staan aanbevelingen hoe lichthinder door melkveestallen kan worden beperkt.
- 27.03.2015 Inloopbijeenkomst inrichtingsplan Westerlanden – Besloten Venen op donderdag 9 april 2015**
Graag nodigt de landinrichtingscommissie u uit voor een inloopbijeenkomst op donderdag 9 april 2015 tussen 19.00 en 21.30 in Dorpshuis De Hoeksteen (Lageweg 45a in Noordlaren). Tijdens deze bijeenkomst wordt het inrichtingsplan toegelicht.
- 27.03.2015 Subsidieregeling Dorpsinitiatieven weer open**
Startdag op 27 maart 2015 door Landschapsbeheer Drenthe (LBD), CMO STAMM en BOKD. Zij helpen u kosteloos bij het doen van een goede aanvraag.
- 16.03.2015 Schoon water, ook in de toekomst**
Waterschap Hunze en Aa's, Waterbedrijf Groningen en de provincie Drenthe treffen samen de komende zeven jaar maatregelen voor waterwinning uit een schone Drentsche Aa.
- 13.03.2015 Samen verder bouwen aan natuur en platteland**
Tijdens het symposium Natuur Inclusief! heeft de provincie Drenthe met 11 partners de raamovereenkomst Plattelandsontwikkeling ondertekend. Zij bouwen samen verder aan de versterking van het platteland door de uitvoering van een groot aantal natuur- en waterprojecten.
- 11.03.2015 Akkerranden in het Drentsche Aa-gebied**
De afgelopen 3 jaren hebben zo'n 85 boeren in Drenthe meegedaan aan het 'functionele agrobiodiversiteit'.
- 04.03.2015 Nieuwsbrief SiepelNieuws**
Lees hier de meest recente nieuwsbrief van werkgroep Siepelveen.
- 02.03.2015 Inloopbijeenkomst knooppunt Balloo**
Op maandag 2 maart 2015 organiseert de gemeente een inloopbijeenkomst om u te informeren over de werkzaamheden en werkplanning knooppunt Balloo.
- 20.02.2015 Cursus over de geschiedenis van het Drentsche Aa-gebied**
Cursus over Drentsche Aa beleid van afgelopen 90 jaar. Drie avonden en een dagexcursie.

- 19.02.2015** **Drents-Groningse samenwerking in landelijk gebied**
Nieuwe uitvoeringsorganisatie Prolander gaat per 1 maart 2015 van start en wordt verantwoordelijk voor de uitvoering van natuur- en landschapstaken in beide provincies. Dit is uniek in Nederland.
- 16.02.2015** **Ondernemersmiddag gastheren en gastvrouwen**
Maandag 16 februari 2015 vond de inspirerende en motiverende Ondernemersmiddag voor Nationaal Park Gastheren en -vrouwen plaats in Restaurant De Drentsche Aa in Schipborg.
- 03.02.2015** **Planning en fasering uitvoering Anreeper- en Deurzerdiep**
De aannemer heeft hiervoor een apart website gemaakt.
- 29.01.2015** **Nieuwjaarsvisite Drentsche Aa 2015 XL**
Op woensdagavond 28 januari 2015 is de aftrap gegeven van een bijzonder jubileumjaar voor het Drentsche Aa-gebied.
- 20.01.2015** **Knooppunt Balloo: werkzaamheden in volle gang**
In opdracht van de gemeente Aa en Hunze is de aannemer gestart met de inrichting van het knooppunt Balloo als onderdeel van het Levend bezoekersnetwerk Drentsche Aa.
- 20.01.2015** **Periode terinzagelegging PAS gestart**
Van 10 januari 2015 tot en met 20 februari 2015 ligt het ontwerp Programma Aanpak Stikstof ter inzage. Informatieavonden door provincie Drenthe.
- 19.01.2015** **Ontwerp Natuurbeheerplan Drenthe, versie 2016**
Voorlichtingsavonden op 12 en 19 januari 2015 om 19:30 uur.
- 05.01.2015** **Nieuwsbrief Anreeperdiep-Deurzediep**
Informatiebijeenkomst op donderdag 8 januari van 19.00 tot 21.00 uur in café De Aanleg in Deurze. Lees voor meer informatie de nieuwsbrief.

Bijlage 7

Adressen partners

Secretariaat Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa

Postbus 122
9400 AC Assen
(0592) 365864/365225
drentscheaa@drenthe.nl
www.drentscheaa.nl

IVN Drenthe

Postbus 125
9400 AC Assen
(0592) 371740
www.ivn.nl

Staatsbosbeheer

Postbus 333
9700 AH Groningen
(050) 7074444
www.staatsbosbeheer.nl

LTO Noord

Postbus 186
9200 AD Drachten
(088) 8886666
www.ltonoord.nl

Recreatiesector

p/a Recreatieschap Drenthe
Brink 4b
7981 BZ Diever
(0521) 593210
www.recreatieschapidrenthe.nl

Natuur- en Mileufederatie Drenthe

Hertenkamp 6
9401 HL Assen
(0592) 311150
www.nmfdrenthe.nl

Waterschap Hunze en Aa's

Postbus 195
9640 AD Veendam
(0598) 693800
www.hunzeenaas.nl

Vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD) Kampsweg4

9418 PE Wijster
(0592) 315121
www.bokd.nl

Gemeente Aa en Hunze

Postbus 93
9460 AB Gieten
(0592) 267777
www.aaenhunze.nl

Gemeente Assen

Postbus 30018
9400 RA Assen
(0592) 366911
www.assen.nl

Gemeente Tynaarlo

Postbus 5
9480 AA Vries
(0592) 266662
www.tynaarlo.nl

Gemeente Haren

Postbus 21
9750 AA Haren
(050) 5339911
www.haren.nl

Gemeente Midden-Drenthe

Postbus 24
9410 AA Beilen
(0593) 539222
www.middendrenthe.nl

NV Waterbedrijf Groningen

Postbus 24
9700 AA Groningen
(050) 3688688
www.waterbedrijfgroningen.nl

**Ministerie van Economische Zaken,
DG Natuur en Regio**

Postbus 20401
2500 EK Den Haag
(070) 3798911
www.rijksoverheid.nl

Provincie Drenthe

Postbus 122
9400 AC Assen
(0592) 365555
www.drenthe.nl

**De Hondsrug UNESCO Global
Geopark**

Hunebedstraat 4a
9531 JV Borger
(0599) 725009
www.geoparkdehondsrug.nl

Nationale Parken

- 1 Schiermonnikoog
- 2 Lauwersmeer
- 3 Duinen van Texel
- 4 De Alde Feanen
- 5 Drentsche Aa
- 6 Drents-Friese Wold
- 7 Dwingelderveld
- 8 Weerribben-Wieden
- 9 Zuid-Kennemerland
- 10 De Sallandse Heuvelrug
- 11 De Hoge Veluwe
- 12 Veluwezoom
- 13 Utrechtse Heuvelrug
- 14 De Biesbosch
- 15 Oosterschelde
- 16 De Loonse en Drunense Duinen
- 17 De Maasduinen
- 18 De Zoom- Kalmthoutse Heide
- 19 De Groote Peel
- 20 De Meinweg

De Nationale Parken richten zich op:

- Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap
- Natuurgerichte recreatie
- Educatie en voorlichting
- Onderzoek

Uitgave: Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa

Postbus 122, 9400 AC in Assen

www.drentscheaa.nl

Uitgave 2016

Grafische verzorging: Grafische Diensten provincie Drenthe

De 20 Nationale Parken vertellen het verhaal van de Nederlandse natuur en het omliggende landschap. Landschap, natuur en onze identiteit zijn met elkaar verbonden. Bewoners en ondernemers die het verhaal van hun gebied ontdekken zijn trots op hun gebied.

